

BEZPIECZNY INTERNET

Program profilaktyczny realizowany w Bibliotece Pedagogicznej w Chełmie

Internet jest skarbnicą wiedzy, narzędziem komunikacji, edukacji, rozrywki. Pozwala poznać ludzi z całego świata, ułatwia pracę i naukę. Wkroczył w nasze życie w takim stopniu, że coraz trudniej bez niego funkcjonować. Jednak nawet najwspanialsze zalety sieci nie mogą nam przesłonić jego wad. Obecnie dostęp do Internetu stał się powszechny. Korzystają z niego nie tylko dorośli, ale również dzieci i młodzież. Większość z nich ma dostęp do sieci poza szkołą – w domu i w kawiarenkach internetowych. Często odbywa się to bez nadzoru osób dorosłych. Dlatego też ważne jest, aby uczniowie mieli świadomość zagrożeń, na jakie narażeni są podczas „surfowania” w sieci. Znajomość zasad bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu może uchronić ich przed doznaniem krzywdy ze strony nieuczciwych użytkowników i niewłaściwych treści.

Świadomość zagrożeń wynikających z niekontrolowanego, niewłaściwego korzystania z Internetu skłoniła mnie do zastanowienia się, w jaki sposób biblioteka pedagogiczna może włączyć się w przeciwdziałanie tym zagrożeniom.

Z zagrożeń, o których mowa muszą zdawać sobie sprawę zarówno dzieci – uczniowie, jak i dorośli – nauczyciele i rodzice. Bezpieczeństwo dziecka w sieci jest konieczne dla niego samego, jego rodziny i szkoły. Rolą osoby dorosłej – nauczyciela, rodzica jest pokazanie i nauczenie, w jaki sposób wykorzystywać Internet, by nie robić krzywdy sobie i innym, by potrafić z tego, co bezwartościowe i szkodliwe wybrać to, co cenne, piękne, ciekawe i użyteczne.

Tworząc program „**Bezpieczny Internet**” obejmujący edukację uczniów i nauczycieli, zaplanowałam realizację następujących celów:

- Uświadomienie uczniom i nauczycielom negatywnych społecznych, etycznych i prawnych konsekwencji rozwoju technologii informacyjnej.
- Promowanie odpowiedzialnej postawy dorosłych oraz prawa dzieci do bezpiecznego korzystania z Internetu.
- Kształtowanie świadomego i mądrego użytkownika sieci.
- Uświadomienie dzieciom oraz nauczycielom zagrożeń wynikających z użytkowania Internetu.

➤ Motywowanie do dbania o cudze i własne bezpieczeństwo w Internecie.

➤ Informowanie dzieci i nauczycieli o możliwościach wsparcia ze strony organizacji zajmujących się zwalczaniem nielegalnych treści w Internecie.

➤ Promowanie wiedzy na temat komputerów, Internetu i związanych z nimi zagrożeń.

➤ Włączenie się w obchody Dnia Bezpiecznego Internetu (DBI).

Aby pozyskać sojuszników i partnerów do prowadzenia działań w tym kierunku nawiązałam kontakt z instytucjami i organizacjami (m.in. Komendą Miejską Policji w Chełmie, Fundacją Kidprotect.pl), a także zgłosiłam przystąpienie swojej placówki do Ogólnopolskiej Koalicji na Rzecz Bezpieczeństwa w Internecie.

Głównym celem koalicji jest podniesienie świadomości społecznej na temat zagrożeń w Internecie, wymiana doświadczeń w zakresie działań na rzecz bezpieczeństwa, nagłaśnianie problemów związanych z zagrożeniami internetowymi i wspólne poszukiwanie rozwiązań.

Każdego roku w lutym (począwszy od 2009 r.) Biblioteka Pedagogiczna w Chełmie włącza się w obchody Dnia Bezpiecznego Internetu.

Dzień Bezpiecznego Internetu (DBI) obchodzony jest od 2004 roku we wszystkich krajach Unii Europejskiej z inicjatywy Komisji Europejskiej i odbywa się on w ramach programu „Safer Internet”. W Polsce po raz pierwszy ta inicjatywa miała miejsce w 2005 roku. Jej organizatorami są Fundacja Dzieci Niczyje oraz NASK, tworzące konsorcjum „Saferinternet.pl”.

Nadrzędnym celem DBI jest zaznajomienie rodziców, nauczycieli i wychowawców z problematyką bezpieczeństwa dzieci w Internecie oraz nagłośnienie tematu bezpieczeństwa online.

Podstawową ideą obchodów DBI jest przeprowadzanie lokalnych działań, podczas których dzieci, młodzież i nauczyciele biorą aktywny udział w pracach nad projektami poświęconymi bezpieczeństwu w sieci. Akcje te mogą przybierać formy konferencji, wykładów, zajęć warsztatowych, pogadanek, pikników, przedstawień itp.

Podczas ferii zimowych w 2009 roku przeprowadziłam zajęcia pt. *Bezpieczny Internet* z dziećmi uczęszczającymi do Świetlicy Środowiskowo-Terapeutycznej w Chełmie, z podopiecznymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie oraz z uczniami kl. II z Zespołu Szkół w Żółtańcach.

W holu biblioteki zorganizowałam wystawę „DBI 2009”, eksponującą zbiory Biblioteki Pedagogicznej w Chełmie związane tematycznie z bezpieczeństwem w Internecie. Opracowałam także zestawienie *Bezpieczny Internet. Zestawienie bibliograficzne w wyborze ze zbiorów Biblioteki Pedagogicznej w Chełmie*. Wszystkie biblioteczne inicjatywy zgłosiłam na stronę http://dbi.saferinternet.pl/art_db/i/inicjatywy_2009.html

Nawiązałam kontakt z Fundacją Kidprotect.pl i zorganizowałam radę szkoleniową *Bezpieczny Internet, bezpieczne dzieci*, którą poprowadziła p. Anna Staszewska, specjalista z Centrum Edukacyjnego Fundacji Kidprotect.pl, zajmującego się od lat prowadzeniem szkoleń na temat bezpieczeństwa dzieci w Internecie. Prowadząca omówiła zagadnienia związane z ochroną dzieci przed szkodliwymi treściami w Internecie,

cyberprzestępczością i cyberprzemocą (również tą, której sprawcami są same dzieci), pornografią dziecięcą, psychomanipulacją (pedofilia, sekty), uzależnieniem od Internetu. Pokazała, na co zwrócić uwagę przy pedagogizacji dzieci oraz rodziców, dała konkretne rady i wskazówki. Szkolenie wzbogacone było prezentacją multimedialną.

W radzie uczestniczyli nauczyciele bibliotekarze, pedagodzy, nauczyciele innych specjalności oraz pracownicy Biblioteki Pedagogicznej.

Dzień Bezpiecznego Internetu 2010

W idei Dnia Bezpiecznego Internetu niezwykle ważny jest jego międzynarodowy charakter. Rosnąca z roku na rok liczba państw uczestniczących w obchodach DBI świadczy o coraz większym zrozumieniu wagi problematyki bezpieczeństwa dzieci korzystających z Internetu i nowych technologii. To wyjątkowa inicjatywa, która przez ostatnie lata nabrała dużego rozmachu i co roku w lutym staje się platformą bliskiej współpracy narodowych ośrodków programu „Safer Internet”, partnerów rządowych, pozarządowych i komercyjnych - wszystkich działających we wspólnym celu na rzecz bezpieczeństwa dzieci online. Biblioteka Pedagogiczna w Chełmie kolejny raz włączyła się w obchody DBI.

10 lutego 2010 r. zorganizowałam szkolenie dla nauczycieli bibliotekarzy, pedagogów szkolnych, nauczycieli informatyki i innych zainteresowanych pt. *Cyberprzestępczość*, prowadzone przez funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w Chełmie. Zaproszeni goście poruszyli następujące zagadnienia: piractwo komputerowe, serwisy aukcyjne (oszustwa internetowe), prawa autorskie, znieważenie za pośrednictwem portali społecznościowych, blogów i forów internetowych.

Szkoleniu towarzyszyła wystawa materiałów bibliotecznych dotyczących problemu cyberprzestępczości oraz zestawienie bibliograficzne pt. *Cyberprzestępczość, cyberprzemoc*.

Przeprowadziłam także zajęcia feryjne dla dzieci z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie pt. *Bezpieczeństwo w Sieci*, poświęcone problematyce ochrony prywatności w Internecie.

W myśl hasła przyświecającego obchodom DBI 2010 - „Pomyśl zanim wyślesz” szczególną uwagę zwróciłam na rozsądne i odpowiedzialne publikowania informacji online przez najmłodszych internautów, dla których sieć jest niezwykle ważną przestrzenią ekspresji własnych poglądów, rozwijania zainteresowań lub też nawiązywania nowych kontaktów.

Poniżej przedstawiam przykładowy scenariusz zajęć opracowany na podstawie materiałów edukacyjnych zamieszczonych na stronie www.dzieckowsieci.pl

Bezpieczeństwo w Sieci - scenariusz zajęć dla dzieci

Cele zajęć:

- Pokazanie dzieciom, jakie zachowania w Internecie mogą być dla nich niebezpieczne i w jaki sposób można unikać zagrożeń, a także jak powinni reagować, kiedy się z nimi zetkną.
- Upowszechnienie zasad bezpiecznego i właściwego zachowywania się w Internecie,

głównie promowanie internetowej etykiety.

- Wdrażanie do zachowywania zasad bezpieczeństwa pracy w Sieci

Czas trwania zajęć: 1 godz.

Metody: burza mózgów; dyskusja; zabawa dydaktyczna; praca w grupach i indywidualna.

Środki dydaktyczne: opowiadanie; film *Żeby Internet był bezpieczny* (<http://nasza-klasa.pl/bezpieczenstwo/dzieci/bezpiecznyinternet>); kartki, długopisy, arkusze papieru, markery.

Przebieg zajęć:

- Nauczyciel zaprasza dzieci do wybrania sobie miejsca w kręgu, sam także wybiera sobie miejsce.
- Przedstawienie celu zajęć.
- Co można robić za pomocą Internetu? – burza mózgów.

Ważne, aby padły pomysły: szukać informacji, ściągać coś, robić zakupy, grać w gry, pisać e-maile, używać chat-u, komunikatorów, poznawać nowych znajomych, umawiać się na spotkania. Uczniowie spisują wszystkie propozycje na arkuszach papieru, ewentualnie nauczyciel naprowadza dzieci.

- Zabawa *Rozmowa przez Internet*. Nauczyciel zwraca uwagę, że na liście z zastosowaniami Internetu znalazła się rozmowa, poznawanie znajomych i proponuje dzieciom zabawę w *Rozmowę przez Internet*. Dzieli uczestników na dwie grupy (rozdziela koło na dwa półkola), prosi by uczniowie odwrócili się plecami do wnętrza koła tak, aby każdy z nich patrzył na zewnątrz koła. Nauczyciel rozdaje każdemu po małej kartce, a następnie podaje instrukcje:

Wymyśl sobie pseudonim, tzw. nick, dzięki któremu nikt cię nie rozpozna i zapisz go w lewym górnym rogu kartki. Przy tej okazji nauczyciel zwraca dzieciom uwagę, że korzystając z Internetu (szczególnie z serwisów komunikacyjnych) ważne jest, by nie posługiwać się imieniem i nazwiskiem, tylko bezpiecznym pseudonimem (nickiem) nie zawierającym prawdziwego imienia i nazwiska.

Teraz niech każdy napisze obok swojego pseudonimu (nicka) jedno zdanie, w którym o coś zapyta swego przyszłego rozmówcę np. „RUMCAJS: cześć, co robisz, jak wyglądasz?”

Nauczyciel zbiera kartki, rozdaje je przypadkowej osobie z przeciwnej grupy (z drugiego

półkola), tak, aby każdy dostał jakąś kartkę. Podaje kolejną instrukcję:

Teraz pod spodem dodajcie swój pseudonim (nick), który sobie wybraliście i odpowiedzcie na pytanie.

Po zebraniu wszystkich kartek nauczyciel wyjaśnia, że tak wygląda rozmowa w Internecie za pomocą komunikatora lub czatu. Odczytuje kilka z nich.

Nauczyciel pyta po przeczytaniu każdej kartki: *Jak myślicie, kim jest jeden z rozmówców np. "RUMCAJS"* – grupa zgaduje. Jeśli dzieci nie zgadły, prosi, aby pokazała się osoba posługująca się odczytanym nickiem.

Komentarz o bezpieczeństwie i anonimowości w sieci. Nauczyciel podkreśla, że nigdy nie możemy być pewni z kim rozmawiamy w Internecie i że w związku z tym:

✓ zawsze trzeba zadbać, aby rozmawiając z kimś nie podawać żadnych danych o sobie: numeru telefonu, adresu zamieszkania, nazwy szkoły itp.

✓ trzeba wybierać taki nick, który zapewnia anonimowość.

- Historyjka - nauczyciel odczytuje krótką historię o Pawle:
„Paweł bardzo chciał mieć wreszcie w domu komputer z Internetem. Dosyć często tata sprawdzał mu w pracy jakieś trudne słowa w Internecie albo Paweł chodził do kolegi z domu obok, aby wydrukować coś, o czym pani mówiła na lekcji przyrody. Bardzo podobało mu się korzystanie z Internetu, odkąd kilka osób z jego klasy pisało do siebie rozmawiając w ten sposób w tajemnicy przed innymi o różnych rzeczach. Wreszcie mógł dołączyć do tej grupy! Już od miesiąca „surfował” po sieci, pisał do kolegów. Wczoraj za pomocą komunikatora Gadu-Gadu napisał do niego ktoś, kogo on nie znał. Przeczytał treść: „Cześć, mam na imię Adam, mam 12 lat, interesuje się komputerem, chętnie bym się z Tobą zobaczył?”

W grupach dzieci wymyślają krótko, co powinien zrobić Paweł. Co powinien odpisać i co dalej? Czy powinien się spotkać z Adamem? itp.

Kolejno grupy przedstawiają wyniki pomysłów, nauczyciel zapisuje je na tablicy. Nauczyciel komentuje zaproponowane rozwiązania pozytywnie odnosząc się do bezpiecznych propozycji dotyczących reakcji Pawła, w których dzieci proponują np. żeby Paweł odmówił spotkania, poradził się

rodziców. Krytycznie odnosi się do propozycji niebezpiecznych, np. przyjęcia propozycji spotkania.

W podsumowaniu nauczyciel informuje dzieci, że spotkania z obcymi „poznanyimi” w Sieci są niebezpieczne i że jeżeli do takiego spotkania miałyby kiedyś dojść to tylko za zgodą i w obecności rodziców albo starszego rodzeństwa.

- Obejrzenie filmu *Żeby Internet był bezpieczny* zamieszczonego na stronie <http://nasza-klasa.pl/bezpieczenstwo/dzieci/Bezpiecznyinternet>
- Plan bezpieczeństwa. W tych samych grupach dzieci układają plan bezpieczeństwa w Internecie. Ustalają i notują w punktach, jak należy się zachowywać, żeby być bezpiecznym w Internecie. Następnie nauczyciel prosi grupy o podanie wymyślonych zasad bezpieczeństwa i zapisuje dobre pomysły na arkuszach papieru. Ważne, żeby na liście pojawiły się takie zasady jak:
 - ✓ posługuj się nickiem, który nie zawiera informacji o tobie;
 - ✓ nie podawaj swego nazwiska, adresu, numeru telefonu;
 - ✓ nie spotykaj się z obcymi;
 - ✓ nie przesyłaj obcym swojego zdjęcia;
 - ✓ jak coś cię niepokoi powiadom o tym rodziców;
 - ✓ jeśli idziesz na spotkanie - zawsze idź w towarzystwie rodziców.
- Podsumowanie zajęć.
Internet tak jak większość dobrodziejstw cywilizacji ma swoje wady i zalety, natomiast jak zostanie wykorzystany - zależy od jego użytkowników. Bądźmy więc świadomymi gośćmi portali, a młodszym, mniej doświadczonym wskaźmy zasady internetowego savoir-vivre. Kontrolujmy przestrzeganie tych zasad, bądźmy czujni. Zapobiegajmy niebezpieczeństwu.
- Ewaluacja zajęć i rozdanie dzieciom materiałów edukacyjnych pochodzących ze strony <http://nasza-klasa.pl/bezpieczenstwo/dzieci/coczaisiewsieci>.

Kolejnym pomysłem, promującym rozważne korzystanie z Internetu był konkurs plastyczny pt. **„Bezpiecznie korzystaj z Sieci”**, adresowany do uczniów kl. IV-VI.

Cele konkursu były następujące:

1. Edukacja dzieci w zakresie bezpieczeństwa w Internecie.
2. Popularyzacja i podnoszenie poziomu wiedzy związanej z Internetem.

3. Promocja bezpiecznego, kulturalnego i efektywnego korzystania z Internetu.
4. Doskonalenie umiejętności plastycznych.
5. Włączenie się w obchody DBI – Dnia Bezpiecznego Internetu 2010.

Dzieci wykonywały dowolną techniką plakat dotyczący bezpiecznego, kulturalnego i efektywnego korzystania z Internetu. Udało mi się zdobyć atrakcyjne nagrody, których sponsorami były firmy Microsoft i Young Digital Planet.

Dzień Bezpiecznego Internetu 2011

8 lutego ponad 70 państw z pięciu kontynentów obchodziło Dzień Bezpiecznego Internetu (DBI). Patronat honorowy nad wydarzeniem objęła Minister Edukacji Narodowej Katarzyna Hall. Hasło przewodnie tegorocznych obchodów DBI - „Internet to więcej niż zabawa. To Twoje życie” - ma za zadanie pokazać młodym ludziom, że decyzje podejmowane w świecie wirtualnym mogą mieć wpływ na ich realne życie. Ma także pomóc w znalezieniu odpowiedzi na pytania czy właściwie kreują swój wizerunek w sieci, czy swoją aktywnością nie naruszają prywatności własnej i innych, czy dziś publikowane treści nie zaszkodzą im w przyszłości. Ponadto powinno skłonić do refleksji nad problemem uzależnienia od życia w sieci.

Głównym punktem obchodów Dnia Bezpiecznego Internetu 2011 w Polsce, w których wzięłam udział, była konferencja prasowa w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie.

Konferencji towarzyszyły Targi, na których swoje stanowiska ekspozycyjne urządziły instytucje i firmy zaangażowane w działania na rzecz bezpieczeństwa najmłodszych.

Uczestnictwo w tej imprezie pozwoliło mi wzbogacić własną wiedzę na temat Internetu, umożliwiło zapoznanie się z ofertą edukacyjną wydawnictw i portali internetowych. Przywiezione z Targów materiały promocyjne wykorzystałam do zrobienia wystawki tematycznej w bibliotece, a pozyskane bezpłatne publikacje wzbogaciły zasoby Biblioteki Pedagogicznej.

Zachęcam wszystkich do zaglądania na strony internetowe i podejmowanie nowych wyzwań w walce o bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w sieci.

Przydatne linki:

NK.pl o Bezpieczeństwie
 Fundacja Kidprotect.pl
 Program Bezpieczny Internet
 Program Stop Pedofilom
 Zgłaszanie incydentów
 Centrum Edukacyjne Fundacji Kidprotect.pl
 Kampania Bezpieczne Media
 F-Secure
 Akademia Bezpieczeństwa Microsoft
 Microsoft - Bezpieczeństwo w domu
 Centrum Bezpieczeństwa Microsoft
 Program 3-2-1-Internet
 Helpline
 Interkl@sa
 www.dbi.pl
 www.dyzurnet.pl
 www.helpline.org.pl
 www.sieciaki.pl
 www.saferinternet.pl
 www.dzieckowsieci.pl
 http://klikajzglowa.pl/